

Kategorický imperatív smädu

Janka Bugyikova

Je apríl, fúka a Olomouc vyzerá presne tak, ako má vyzeráť mesto, ktoré má za sebou päť storočí filozofických sporov. Trochu zamračené, tak trochu nafúkané, ale nepopierateľne živé. Akoby sa ešte stále nevedelo dohodnúť samo so sebou. Pri astronomickom orloji na Horním námestí stoja traja ľudia. Nestoja tam náhodou. Stretli sa na prednáške o aplikovanej etike, kde sa nevedeli zhodnúť ani na tom, či je povinná dochádzka morálne obhájitelná. Od tej chvíle sa stretávajú pravidelne a pravidelne sa nevedia zhodnúť na ničom inom.

Dnes stoja pred otázkou: kam pôjdu večer? Honza navrhuje pivovar - tradícia, kolektívny prežitok, demokratická voľba. Zuzana navrhuje vináreň Na břehu Rhône - zmysly, krása, južná Európa v srdci Hané. Marek navrhuje ísť už konečne niekam, lebo mu mrzne existenciálna úzkosť. A keďže sú to práve oni, táto otázka sa rýchlo stane niečím oveľa väčším.

Postavy

- **Honza - etik:** Český doktorand filozofie, ktorý by si pred každým krokom najradšej napísal etický posudok. Na otázku „pivo alebo víno?“ dokáže spotrebovať dvadsaťdeväť minút a tri filozofické školy.
- **Marek - nihilista:** Honzov český spolubývajúci, ktorý dospel k záveru, že vesmír je ľahostajný. Chodí všade, hoci mu na cieľi nikdy nezáležalo - vonku totiž nefúka menej ako v jeho existenciálnej úzkosti.
- **Zuzana - hedonistka:** Slovenská študentka filozofie na Erasme, ktorá prišla s presvedčením, že najlepšie odpovede sa hľadajú pri víne. Vie citovať Aristotela, ale predovšetkým vie, čo chce. Pre Honzu je pripomienkou, že život možno žiť aj bez seminárky, pre Mareka je iskrou, ktorá ho prebúdza z letargie.

(Horní náměstí, Olomouc. Trojica stojí pri orloji, akoby to bol jediný pevný bod vo vesmíre. Honza nervózne gestikuluje s mobilom v ruke, Zuzana sa s úsmevom obzerá okolo seba a Marek stojí s rukami hlboko vo vreckách.)

Honza: „Hele, my se točíme v kruhu. Platí vůbec, že ve dvou - potažmo ve třech - víme lépe, kam jdeme? Já tvrdím, že ne. Více lidí, více protichůdných maxim. Výsledek? Etický pat. A zima k tomu.“

Zuzana: *(rozhodným gestom mu sklopí ruku s mobilom a vykročí smerom k uličke)* „Honzíku, ty si taký suchý, že keby Ťa hodím do tej Rhône, vstrebeš celé Chardonnay skôr, než ho stihnú naliať. Aký pat? Pozri sa na to cez Aristotela. Eudaimonia, práve tá blaženosť je cieľom života. Ak pôjdete so mnou, moja blaženosť sa sčíta s vašou a vytvoríme taký prúd dobra, že nás to tam samé odveje.“

Marek: *(znudene sleduje holuby na dlažbe)* „Zuzano, tvoje „dobro“ je jen chemická reakce v mozku, která se snaží ignorovat fakt, že za pár dekád po nás v Olomouci nezbyde ani ta dlažební kostka. Je úplně jedno, kam jdeme. Ale v Rhône alespoň nebude pršet na moji existenciální úzkost. A to je na dnešek až nečekaný luxus.“

(Zastavia pred vchodom do vinárne. Honza sa prudko zastaví na prahu, akoby narazil do neviditeľnej steny.)

Honza: „Počkejte! Pokud vejdem, potvrzujeme nadřazenost francouzského terroáru. Není to jen kulturní imperialismus v tekuté podobě?“

Zuzana: *(teatrálnym gestom si položí ruku na čelo)* „Honzíku, prosím Ťa! Ak budeme riešiť dekolonizáciu chutí zakaždým, keď budem smädná, umriem na dehydratáciu skôr, než stihneš citovať Fanona. Pohni sa, aj s tou tvojou morálnou neutralitou!“

Marek: *(jemne potlačí Honzu do dverí)* „Klid, Honzo. I když zůstaneme venku, budeme jen morálně čisté mrtvoly. Pokud vejdem, budeme morálně pochybní alkoholici v teple. Preferuji variantu, kde mi u toho nebudou cvakat zuby. Jdeme. Morálku doženeme později.“

(Interiér Na břehu Rhône. Zuzana nadšene nalieva z pípy, Honza sa k nej skláňa a úzkostlivo sleduje rysku na pohári.)

Honza: „Zuzano, zadrž. Má tam být 0,1 l. Každý mililitr navíc je malá krádež. Stojí ti to za narušení společenské smlouvy?“

Zuzana: *(s pôžitkom zavrie oči a jemne zakrúži pohárom pod nosom)*

„To je amor fati. Miluj svoj osud, aj keď ti nadelil o hlt viac! Honzík, vy Česi ste takí zakliati v pravidlách, že keby ste mali v rýne čisté šťastie, zriedite ho desiatkou, aby nebolo príliš silné. Keď my povieme, že nám chutí, vibruje to celým vesmírom.“

Marek: *(oprie sa chrbtom o bar a s povzdychom vyťahuje platobnú kartu)* „Vibruje ti leda tak hladinka. Ta vaše slovenská nátura je jako baroko na steroidoch. My v Čechách máme realismus - víme, že cesta nikam nevede a žiadne svetlo na konci tunelu nečeká, tak u toho alespoň tiše brbláme.“

Zuzana: *(pichne ho prstom do ramena)* „Lebo my to svetlo vidíme! Vy Česi vidíte v tuneli len vlhký múr a riešite, či je postavený podľa noriem EÚ. Uznajte: potrebujete moju vášeň, aby ste tie vaše etické dilemy vôbec prežili. Kým vy padáte do ničoty, ja vás držím za rukávy a Honza vám číta príbalový leták o etike pádu.“

Honza: *(pousmeje sa a uvoľní ramená)* „To je sice pravda, ale bez mého logického kormidla bys už dávno adoptovala všechna toulavá zvierata. My jsme tvoje brzda, Zuzano. Bez nás by tvůj hedonismus vyletěl do stratosféry a shořel v atmosféře čistého nadšení.“

Marek: *(bez emócií prikladá kartu k terminálu)* „Víte, co je skutečná tragédie? Vy se tady hádáte o koze a kategorii dobra, zatímco tohle víno v mém žaludku podléhá oxidaci. Tenhle večer platím já. Ne, že by na tom záleželo.“

(Sedia pri sude, Marek hľadá posledný kúsok hermelínu. Honza napichne syr na špáradlo, ale váha s ním vo vzduchu, akoby ho analyzoval.)

Honza: „Zuzano, dívej se na ten hermelín. Pod tou bílou plísní je nekontrolovaný rozklad. Až podezřele přesná metafora společnosti. Měli bychom to vůbec jíst?“

Zuzana: *(kým Honza reční, ona mu šikovne vezme kúsok syra priamo zo špáradla)* „Ty hľadáš v syre spoločenskú kritiku, zatiaľ čo ja tam hľadám kombináciu s týmto Sauvignonom. Ten syr je ako život - najlepší vtedy, keď je trochu smradľavý a za hranicou trvanlivosti. Skús to, kým Marek nezje aj tú kôrku.“

Marek: *(dožúva posledný kúsok a víťazne odloží špáradlo)*

„Pozdě. Marek už pochopil, že v boji o omezené zdroje vyhrává ten, kdo neřeší metafyziku plísně. Ten sýr už neexistuje. Ale musím uznat, že ta hniloba chutnala překvapivě optimisticky.“

(V bare stíchne hudba, svetlo sa odráža v posledných kvapkách vína. Trojica sedí v tichom zmiereaní.)

Na chvíľu bolo ticho. Také to nepríjemné ticho, ktoré sa nedá prepíť ani najlepším vínom. A možno práve preto radšej hovorili ďalej. Lebo niektoré otázky sa v trojici znášajú lepšie ako osamote.

Zuzana: *(zdvihne pohár)* „Na zdravie, chlapci. Vieme v trojici lepšie, kam ideme? Možno nie. Možno sme len efektívnejšie blúdili, až kým sme nenarazili na tento sud. Ale vieme, že tam nejdeme sami. A to je v tomto vesmíre náš jediný pevný bod. Smer: dno pohára!“

Honza: *(cinkne o Zuzanin pohár)* „Dobrá, Zuzano. Uznávám, tvoje eudaimonia má niečo do seba. Možná je naša povinnosť občas prostě jen... být. Bez posudků a citací. Slibuji, že do seminárky o krizi hodnot napíšu, že tenhle večer byl metodologicky bezchybný.“

Marek: *(pomaly si odpije)* „Víte, co je nejhorší? Že je mi v tomhle konkrétním časoprostoru vlastně dobře. Pokud je existence nesmysl, pak je tohle Chardonnay ten nejlogičtější argument, jaký jsem kdy slyšel. Takže se nehýbejte. Alespoň na vteřinu je ten svět v naprostém pořádku. A to je na tenhle vesmír podezřele hodně.“